

הוספה שניה.

סעיף סודי בדבר השלום הנצחי.

סעיף סודי במשאומתן של המשפט הפומבי אינו, מנקודת ראות אובייקטיבית, כלומר—מצד תכנו של סעיף זה, אלא סתירה. ברם מנקודת ראות סובייקטיבית, מצד איכותו של מחברו, זה יכול להיות באמת סוד, היינו כשהוא מפקפק אם הדבר לפי כבודו, שיודיע ברבים כי הוא הוא בעל הסעיף הזה.

הסעיף היחידי מסוג זה כלול בהנחה זו:

המדינות העומדות הכן למלחמה צריכות להמלך במכסימות* הפילוסופים על אודות תנאי אפשרותו של השלום הפומבי.

אמנם נדמה, כי בשביל האבטוריטה המחוקקת של המדינה, שלה צריכים ליחס, כמובן, את החכמה הגדולה ביותר, זוהי פחיתות הכבוד לבקש אצל נתינים (הפילוסופים) הוראות בדבר עיקרי התנהגותה כלפי מדינות אחרות; ובכל זאת צריך מאד מאד לעשות כדבר הזה. לפיכך תזמין אותם המדינה לכך בחשאי (בעשותה, איפוא, מזה סוד), כלומר היא תרשה להם לדבר באופן גלוי וחפשי על המכסימות הכלליות של מלחמה וכריתת ברית שלום (כי הם כבר יעשו זאת מעצמם, אם רק לא יאסרו עליהם לעסוק בענינים אלו). הסכמתן ההדדית של

* על הטלה מכסימה עיין במבוא עמוד 61, הערה. — הסתרגם,

המדינות בנוגע לדבר זה גם כן אינה זקוקה לשום אמנה מיוחדת לשם זה ביניהן, כי היא כבר מונחת בהתחייבות שמטילה הבינה האנושית (המוסרית-המחוקקת) הכללית. — ברם בזה לא חפצתי לומר, כי המדינות צריכות לבכר את הפרינציפים של הפילוסוף על דבריו של היוריסטן (בא-כחו של השלטון הממלכתי), אלא רק שיטו אוזן לדעותיו. האחרון, שבחר לו בתור סמל את מאזני המשפט ויחד עם זה גם את חרבה של מדת הדין, משתמש באופן רגיל בחרב לא רק כדי להרחיק ממאזני המשפט כל השפעה זרה, אלא גם לשים אותה על כף המאזנים ולהכריע אותה (*vae victis). כאן עומד היוריסטן, אם יחד עם זה אינו גם פילוסוף (אף לפי מוסריותו) בפני נסיון גדול ביותר, כי הלא חובתו היא רק להוציא לפועל את החוקים הקיימים, אבל לא לחקור את החוקים הללו עצמם ולראות אם אינם זקוקים לתקונים. מדרגה זו של הפ'אקולטטה המשפטית, שהיא באמת יותר נמוכה, הוא חושב ליותר גבוהה, מפני שהשלטון הממשלתי חופף עליה (כמו גם על שתי הפ'אקולטטות**) (האחרות). — לצומת כח מאוגד זה עומדת הפ'אקולטטה הפילוסופית במדרגה נמוכה מאד. על הפילוסופיה אומרים, למשל, שהיא רק שפחת התיאולוגיה (ואותו הדבר מכריזים גם ביחס לשתי הפ'אקולטטות האחרות). — ברם לא

(*) וי למנוצחים.

(**) כדי להבין כאן את הדברים יש להעיר, כי בחבורו „ריב הפאקולטטות“ (הוצאת האקדמיה הברלינית, כרך ז, עמוד 17 ואילך) קאנט אומר, שהאוניברסיטה היא מוסד למדני אבטנומי, „יען כי לדון על מלומדים בתור שכאלה יכולים רק מלומדים“. ברם הפאקולטטות שלה (חברים קטנים שונים של מלומדי האוניברסיטה לפי התחלקות הפקצועות הראשיים השונים של המדע) נפרדות בהתאם אל האינטרסים של השלטונות לשני סוגים: לשלש עליונות (הפאקולטטות התיאולוגית, המשפטית והרפואית) ולאחת תחתונה (הפאקולטטה הפילוסופית). מכיון שעל ידי תורו הפאקולטטות מסוג הראשון הממשלה יכולה להשפיע באופן חזק ומתמיד ביותר על האוכלוסים, לפיכך היא משאירה לעצמה את הזכות לקיים (sancionieren) את התורות האלה ופסקותיה חופפת, אפוא, עליהן. אבל מצבה של הפאקולטטה הפילוסופית, שאינה תלויה בשום סמכות חוץ מן האמת, הוא אחר לגמרי. סבת הדבר שהיא נחשבת לפאקולטטה תחתונה מונחת בסבע האנושי עצמו, שכן זה שיכול לצוות, ואפילו אם הוא רק משרתו הדל של מישהו, חושב את עצמו, בכל זאת, ליותר חשוב ממי שאין בידו לצוות אף לאחד, ואפילו אם זה חפשי לגמרי. — המתרגם.

מחזור עדיין „אם היא הולכת עם האבוקה בידה לפני גבירתה או אוחזת את השובל שלה ונגררת אחריה“.*)

אין לחכות, שמלכים יתחילו לעסוק בפילוסופיה או שפילוסופים יהיו למלכים. דבר זה גם בלתי רצוי, כי השלטון מעוות בהכרח את המשפט החפשי של הבינה. אולם שמלכים או עמים-מלכים (königliche Völker) — בעלי שלטון עצמי על פי חוקי השויון) לא יתנו לכת הפילוסופים העולם או להאלם, אלא יאפשרו לה להביע בגלוי את דעותיה— דבר זה נחוץ עד למאד לשני הצדדים לשם הארת פעולותיהם. ומכיון שכת זו על פי טבעה אינה מוכשרה לעסוק בסכסוכים ולהתאגד באגודות, הרי אין פה שום מקום לחשוש לאיזו תעמולה שהיא.

*) בציור זה קאנט משתמש גם ב„ריב הפאקולטטות“, שם, כרך ז, עמוד 28. — המתרגם.